

PELS RIJCKEN

Advies

voor Het Presidium van de Tweede Kamer
van [REDACTED] (Pels Rijcken)
datum 11 november 2022
zaaknr 11019117

Inleiding

- 1 Wij ontvingen het verzoek toe te lichten of, en zo ja waarom “ondanks het vertrek van voormalig Voorzitter een feitenonderzoek nodig blijft.”
- 2 Deze vraagstelling komt op omdat na het uitbrengen van het advies van 26 september 2022 de situatie is gewijzigd. Dit advies zag op de vraag of een anonieme brief van 27 juli 2022 (hierna: de Brief) waarin melding wordt gemaakt van een sociaal onveilige werksfeer die het gevolg zou zijn van de opstelling en optreden van een oud-Voorzitter en (ten tijde van het uitbrengen van dat advies) lid van de Tweede Kamer, vanuit juridisch oogpunt aanleiding moest geven voor nadere stappen en zo ja, hoe die eruit zouden kunnen zien. Deze brief volgde op een eerdere anonieme brief van februari 2022.
- 3 Geadviseerd is een feitenonderzoek te laten verrichten naar de juistheid van de in de Brief omschreven voorvallen en geschetste sociale onveiligheid. Deze verplichting vloeit voort uit de op de werkgever rustende verplichting zorg te dragen voor een sociaal veilige werkomgeving (Arbeidsomstandighedenwet) en de algemene zorgplicht ten opzichte van zijn werknemers (7:611 BW). De Brief bevat concrete en duidelijke signalen dat (mogelijk) sprake is (geweest) van een zeer onveilige werkomgeving en deze concrete en duidelijke signalen zijn bevestigd door de ambtelijke leiding van de ambtelijke organisatie van de Tweede Kamer.
- 4 In het advies is verder toegelicht dat de signalen die in de Brief zijn opgenomen niet op zichzelf stonden maar passen bij eerdere (concrete en ernstige) signalen van een onveilige werkomgeving.

Die eerdere signalen zijn omschreven in ons eerdere advies. Ze komen van verschillende kanten waaronder een brief van bedrijfsgeneeskundige/vertrouwenspersonen. Die brief van

vertrouwenspersonen was niet toegespitst op een of meer bepaalde personen als veroorzakers van een onveilige werksituatie. Dat was ook niet in ons eerdere advies vermeld. In ons advies zijn de algemene signalen meegewogen in het kader van de beoordeling van aard, ernst en betrouwbaarheid van de melding in de Brief. De situatie was die van een langere periode van serieuze signalen over sociale onveiligheid gevolgd door de concrete anonieme brieven.

- 5 In het kader van de vraag of een werkgever moet handelen op basis van de signalen die er lagen is opgemerkt dat de brief niet uitsluitend op het verleden ziet omdat betrokkene Voorzitter was van de Tijdelijke Commissie Corona zodat de ondersteuning van die commissie mogelijk in een onveilige en te belastende werkomgeving moet opereren.
- 6 Ook zonder dat aspect echter nopen de signalen in de Brief, tegen de achtergrond van de gegeven bevestiging en eerdere signalen, echter tot handelen van de werkgever.

Toelichting

- 7 In het advies is geschetst dat het handelen in dit geval zou moeten bestaan uit (in ieder geval) een feitenonderzoek omdat met een feitenonderzoek helderheid wordt verkregen over de juistheid van de in de Brief vermelde signalen en over wat de precieze feiten en omstandigheden in dat verband zijn. Ook zou bezien moeten worden of er mogelijk andere medewerkers negatieve gevolgen hebben ondervonden van het vermeend onveilige werkklimaat. Immers pas als hierover duidelijkheid bestaat, kan worden bezien of en zo ja, welke nazorg aan (oud) werknemers aangewezen is en welke overige maatregelen moeten worden getroffen. In het te houden feitenonderzoek staat aldus de bescherming van de werknemers centraal.
- 8 In dat verband is op 19 oktober 2022 door het Presidium en de Griffier een opdracht tot het verrichten van extern onafhankelijk feitenonderzoek verstrekt aan Hoffmann. Die opdracht luidt als volgt:

“Voorafgaand aan het uitvoeren van een feitenonderzoek is het noodzakelijk om de doelstellingen van het onderzoek helder te hebben, rekening houdend met enerzijds de wensen van de klant en anderzijds geldende wet en regelgeving. Derhalve zijn de doelstellingen van het feitenonderzoek als volgt geformuleerd:

- *Vaststellen of de signalen zoals omschreven in de anonieme brieven hebben plaatsgevonden;*
- *Indien dit het geval is:*
 - *De aard en omvang hiervan in kaart brengen;*
 - *De feiten en omstandigheden waaronder dit heeft plaatsgevonden in kaart brengen;*
 - *Wie en met welke rol bij deze signalen betrokken is.”*

- 9 Inmiddels heeft de in de Brief genoemde oud-Voorzitter de Tweede Kamer verlaten en is de vraag gerezen of een onderzoek naar de juistheid van de in de Brief vermelde signalen en naar wat de precieze feiten en omstandigheden zijn, nog steeds juridisch, dat wil zeggen vanuit de zorgplicht van de werkgever voor een sociaal veilig werkklimaat die voortvloeit uit de Arbeidsomstandighedenwet en artikel 7:611 BW, aangewezen is.
- 10 In ons eerdere advies is uiteengezet (par. 4.11 – 4.13), dat het doel van het onderzoek driedig is:
1. Op basis daarvan kan worden bepaald of en zo ja, welke (oud-)medewerkers zodanige gevolgen van het (vermeende) onveilige werkklimaat hebben ondervonden dat nazorg geboden is.
 2. Bezien of ook nu nog het risico bestaat dat ambtenaren in een mogelijk onveilige en te belastende werkomgeving moeten opereren. In dat geval zijn maatregelen ter voorkoming van de verwezenlijking van dat risico aangewezen.
 3. Bezien of aanleiding bestaat tot aanpassing van de interne governance om – voor zover daarvan sprake is – vergelijkbare situaties in de toekomst zo mogelijk te voorkomen.
- 11 Met het gegeven dat de Brief ook het signaal bevatte dat de ambtelijke ondersteuning van de Tijdelijke Commissie Corona, waarvan Betrokkene voorzitter was, mogelijk in een onveilige en te belastende werkomgeving moesten gaan opereren en dat aspect nu is vervallen, wordt geen afbreuk gedaan aan de zorgplicht van de werkgever en de doelen van het onderzoek zoals hierboven kort omschreven.
- 12 Alleen op basis van de uitkomsten van een feitenonderzoek kan worden vastgesteld:
1. of er inderdaad een onveilige werksituatie was;
 2. of en zo ja in hoeverre de redenen daarvan gelegen zijn in het gedrag van één of meer individuen;
 3. in hoeverre omgevingsfactoren een rol speelden;
 4. welke medewerkers door de onveilige werksituatie zijn getroffen?
 5. welke onder hen daarvan schadelijke gevolgen hebben ondervonden?
 6. of de feiten erop wijzen dat nazorg in de richting van de individuele medewerkers geboden is?
- 13 De uitkomst van het onderzoek zou ook kunnen zijn dat de anonieme brief feitelijke grondslag mist. Ook dat is vanzelfsprekend een relevant gegeven. Maar mocht er wel een feitelijke grondslag zijn dan is dit onderzoek de aangewezen wijze om concreet invulling te kunnen geven aan de zorgplicht richting de daardoor getroffen werknemers van de Tweede Kamer.

- 14 Daarnaast kan op basis van de uitkomsten van dit feitenonderzoek, in samenhang met de uitkomsten van het belevingsonderzoek van de Universiteit Utrecht worden vastgesteld welke maatregelen voor de toekomst moeten worden genomen. Het feitenonderzoek kan dienen als een bouwsteen voor een vervolgonderzoek, de instelling van een onafhankelijke commissie die zich over vervolgvragen gaat buigen en/of uitbreiding of aanscherping van de bestaande instrumenten om de sociale veiligheid binnen de ambtelijke organisatie van de Tweede Kamer verder te waarborgen.
- 15 Juist op grond van hetgeen zich feitelijk heeft voorgedaan, de context waarbinnen dat is gebeurd en wat de omgeving daar destijds al dan niet van heeft gemerkt en daarop al dan niet heeft geacteerd, kunnen lessen getrokken worden voor de toekomst.
- 16 Daarmee is onze conclusie dat de zorgplicht van de Tweede Kamer als werkgever nog steeds leidt tot het laten verrichten van een onafhankelijk extern feitenonderzoek.